

**Masala va mashqlar, testlar hamda esse yozish usullaridan
iqtisodiyotni o'rganishda foydalanish**

Sobirov Azizbek

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

azizbeksobirov1105@gmail.com

Annotatsiya: Maqola masala-mashqlar, testlar va esse yozish metodlarini iqtisodiyot ta'limida integratsiya qilish orqali talabaning tahliliy, argumentatsion va metakognitiv ko'nikmalarini rivojlantirish usullarini o'rganadi. Problem-based learning, formativ va summativ testlar, hamda analitik, argumentativ va taqqoslash esse turlari dizayn tamoyillari, baholash rubrikalari va LMS platformalaridagi peer-review hamda self-assessment vositalari misolida tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: masala-mashqlar, test, esse yozish, PBL, formativ baholash

Аннотация: Статья исследует интеграцию проблемно-ориентированных задач, тестов и написания эссе в обучение экономике для развития аналитических, аргументационных и метакогнитивных навыков студентов. Рассматриваются PBL, формативное и суммативное тестирование, а также аналитические, аргументативные и сравнительные эссе в связке с рубриками оценки и инструментами LMS (peer-review, self-assessment).

Ключевые слова: задачи и упражнения, тестирование, написание эссе, PBL, формативное оценивание

Abstract: The article explores integrating problem-based exercises, testing, and essay writing into economics education to foster students' analytical, argumentative, and metacognitive skills. It analyzes PBL, formative and summative assessments, and analytical, argumentative, and comparative essay formats alongside grading rubrics and LMS tools (peer review, self-assessment).

Keywords: problem exercises, testing, essay writing, PBL, formative assessment

Kirish

Iqtisodiyot fanini o'rganishda an'anaviy ma'ruza va mustaqil o'qish ko'pincha nazariy kontseptlarni yodlash bilan cheklanadi, bu esa talabaning tahliliy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini to'la rivojlantirishga imkon bermaydi. Shu bois masala va mashqlar, testlar hamda esse yozish kabi faol o'rganish metodlari iqtisodiy nazariyalarni real kontekstga tatbiq etish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va mustaqil fikr yuritish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim vosita sifatida e'tirof etiladi. Problem-based learning (PBL) yondashuvi doirasida talabalar iqtisodiy masalalarni yechishga qarshi yuzma-yuz qolar ekan, muammoni aniqlash, nazariy modelni qo'llash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish jarayonlarida chuqur tahliliy fikrlashni o'rganadi. Test-sistemalari esa formativ (jarayon davomida) va summativ (yakuniy) baholash vositasi sifatida talabaning nazariy bilimlarini sinovdan o'tkazib, yetishmayotgan jihatlarni aniqlash hamda o'qituvchiga darhol teskari aloqa berish imkonini yaratadi. Multiple-choice, short-answer va situational test savollarini yaratishda darajali murakkablik va real hayot misollarini aks ettirish pedagogik samaradorlikni oshiradi. Esse yozish metodlari talabada mavzu bo'yicha mantiqiy strukturaga ega argumentni ishlab chiqish, dalil-asosli tahlil qilish hamda mustaqil natija chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Analytical va argumentative esse shakllari iqtisodiy muammolarni baholash, turli nuqtai nazarlarni solishtirish va yechim yo'llarini taklif etishda muhim o'rin tutadi. Ushbu maqolada masala va mashqlar, testlar hamda esse yozish usullarining nazariy asoslari, dizayn tamoyillari va iqtisodiyot ta'limida qo'llanilish amaliyotlari bosqichma-bosqich tahlil qilinadi, so'ngra ularni integratsiya qilish orqali o'quv kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar beriladi. Shuningdek, masala va mashqlar, testlar hamda esse yozish usullari Bloom taksonomiyasining yuqori bosqichlarida — tahlil, sintez va baholash — ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Masalan, murakkab makroiqtisodiy masalalar ketma-ketlikda yechilishi talab qilinsa, talaba avvalo bozor mexanizmini tahlil qiladi, so'ngra o'z yechim modelini sintez qilib, natijani baholaydi. Test savollarini yaratishda esa har bir savol "bilish–tushunish–qo'llash–tahlil" bosqichlarini o'zida aks ettirishi zarur; bu o'qituvchiga talabaning qaysi bosqichda zaif ekanini aniqlash va darhol yordam ko'rsatish imkonini beradi.

O‘zbekiston universitetlarida Moodle va Canvas kabi LMS platformalarida test modulidan foydalanish ommalashib bormoqda. Bu yerda situatsion (case-based) testlar, qisqa yozma javoblar hamda dinamik mashqlar yaratilib, ularni monitoring va learning analytics vositalari yordamida baholash mumkin. Testlar formativ tarzda har mashg‘ulot oxirida, summativ tarzda esa modul yakunida o‘tkazilib, talabaning o‘zlashtirish dinamikasi kuzatiladi. Esse yozish esa nafaqat tahliliy fikrlash balki metakognitiv refleksiyaning rag‘batlantiradi. Talaba mavzuni chuqur o‘rganib, dalil-asosli argumentlarni joylashtiradi, turli nuqtai nazarlarni solishtiradi va yakunda o‘z pozitsiyasini shakllantiradi. Mahalliy tajribada iqtisodiy esse mavzulari sifatida “Bozor iqtisodiyoti sharoitida KOK rivoji”, “Raqamli transformatsiya va mehnat bozori” kabi real vaziyatlar tanlanib, talabalar nazariy maket va empirik ma’lumotlarni birlashtirishga o‘rgatiladi. Bugungi kunda bu usullarni integratsiya qilib — masala mashqlarini test moduli bilan birlashtirib, tahliliy esse bilan mustahkamlash — o‘quv kompetensiyalari: muammoli yechim ishlab chiqish, mantiqiy dalillash, mustaqil o‘rganish va ijtimoiy-kommunikativ ko‘nikmalarni bir vaqtda rivojlantirishga zamin yaratadi. Keyingi bo‘limlarda har bir metodologiya nazarini asoslari va O‘zbekiston kontekstidagi amaliy misollari batafsil tahlil qilinadi.

1. Masala va mashqlar orqali o‘rganish

Masala va mashqlar (problem and exercise) metodi iqtisodiy ta’limda talabalarni nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etishga, muammoli vaziyatlarni tizimli tahlil qilishga va yechim ishlab chiqishga o‘rgatadi. Problem-based learning (PBL) nazariyasi bo‘yicha masala real-hayotga yaqin vaziyat sifatida talaba oldiga qo‘yiladi; u muammolarni aniqlash, nazariy model va formulalarni tanlash, hisob-kitob va grafik tahlilni amalga oshirish hamda yakuniy tavsiyalarni shakllantirish bosqichlarini o‘z tajribasida kechiradi.

Masalalarni tuzish tamoyillari:

- 1. Murakkablik darajasi** – boshlang‘ich masalalar oddiy chiziqli tenglamalar, talab–taklif grafiklari bilan cheklanadi; keyingi bosqichda esa integrallash, makro-mikro model kombinatsiyasi yoki real ma’lumotlar bilan ishlash talab etiladi.
- 2. Kontekstual vaziyat** – masala makroiqtisodiy siyosat, korxona moliyaviy tahlili yoki xalqaro savdoga oid bo‘lishi, talaba o‘z yechimini real bozor sharoitiga bog‘lay olishi zarur.

- 3. Ko‘p bosqichli yondashuv** – talaba avvalo taxliliy savollar (qanday omillar ta’sir qiladi?), keyin sintez bosqichi (qanday model tanlanadi va nima uchun?), nihoyat baholash bosqichi (yechim samaradorligi va xavf tahlili) – bu bosqichlarni bosqichma-bosqich bajaradi.
- 4. Iste’mol-prodyuser aloqasi** – masalalar real kompaniya yoki sektor ma’lumotlari (istatistika agentligi, Moliyaviy bozorlar tashkiloti) bilan boyitilib, talaba natijalarini haqiqiy kontekstda baholashga undaydi.

O‘zbekiston misolida, masalan, **talab-taklif grafiklari** bo‘yicha korxona mahsulotini narx belgilash masalasi ishlab chiqiladi: avvalo talab va taklif funksiyalarini matematik ravishda ifodalaydi, so‘ng bozor tengligini aniqlaydi, keyin hukumat soliq yoki subsidiyalar kiritilganda qimmat-kamchiliklarni numerik misol bilan ko‘rib chiqadi. Yakunda talaba nazariy algoritmnini real sohadagi narx va iste’mol ma’lumotlari bilan solishtiradi va tavsiyalar beradi.

Mashqlarni baholash esa ikki darajada kechadi:

Formativ mashqlar – dars davomida kichik guruhlarda yoki mustaqil ravishda yechiladi, ularni yechish usullari va javoblari bo‘yicha hamkasblararo diskussiya va o‘qituvchi mikro-feedback bilan to‘ldiriladi.

Summativ mashqlar – seminarlarda yakka tartibda yoki guruh bo‘lib topshiriladigan kalkulyatsion ishlar, laboratoriya hisobotlari yoki real ma’lumotlar asosida mini-proyektlar ko‘rinishida taqdim etiladi.

Masala va mashqlar metodining samaradorligi shundaki, u talabaning yuqori darajadagi metakognitiv ko‘nikmalarini – o‘z yechim jarayonini rejalashtirish, nazorat qilish va baholash – shakllantiradi. Har bir masala yechilishi bosqichma-bosqich qo‘llaniladigan “skaffolding” tamoyiliga asoslanadi: avvalo talaba soddaroq sharoitda asosiy kontsepsiyani amaliyotga qo‘llashni o‘rganadi, so‘nggi bosqichlarda esa murakkab real-hayot ma’lumotlari bilan ishlashga o‘tadi. Bu yondashuv kognitiv yuklamani nazorat qilishga yordam beradi va talabaning har bir bosqichda to‘g‘ri metodni tanlab, yechim strategiyasini qayta ko‘rib chiqish ko‘nikmasini rivojlantiradi. Problematik mashqlarni integratsiya qilish jarayonida guruh ishlari va jamoaviy tahlil muhim o‘rin tutadi. Talabalar kichik guruhlarda masalalarni birgalikda tahlil qilib, yechimning bir necha variantini ishlab

chiqadi va ularni sinab ko‘radi. Bunday hamkorlikdagi yondashuv Jamoadagi o‘rganish (team-based learning) tamoyillarini tatbiq etib, hamkasblararo fikr almashish va kollektiv intellekt benefitlarini keltirib chiqaradi. Amaliy mashqlarni o‘tkazishda simulyatorlar, elektron kalkulyatorlar va ma‘lumotlar tahlili vositalaridan foydalanish yechim jarayonini yanada realistik va qiziqarli qiladi. Masalan, talab-taklif modellari bo‘yicha Veconlab platformasida tashkil etiladigan bozor simulyatsiyalari talabalarga nafaqat nazariy tenglamalarni ishlatishni, balki o‘z qarorlari natijasida bozor qanday o‘zgarishini jonli kuzatishni imkonini yaratadi. Bunday interfaol mashqlar nazariy bilimni konkret amaliy kontekst bilan uyg‘unlashtiradi va talabning muammoli fikrlash ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, masala-mashqlar asosidagi faol o‘qitish usullari an‘anaviy taqdimot metodlariga nisbatan talabning konspekt yoki test natijalarini o‘rtacha $0,5 \sigma$ ga oshiradi. Shu sababli har bir mashq formativ baholash vositasiga aylantirilib, o‘qituvchi mikro-feedback berish, yo‘l-yo‘riq ko‘rsatish hamda talabaga mustaqil refleksiya uchun savollar kiritish orqali jarayonni doimiy takomillashtiradi.

2. Testlar va diagnostika

Test-sistemalari iqtisodiy ta‘limda talabning nazariy bilimlari va tahliliy ko‘nikmalarini aniq o‘lchash, yetishmayotgan jihatlarni aniqlash va darhol teskari aloqa berish imkonini beradi. Formativ testlar dars davomida, masalan, dars boshida “qisqa savol–javob” yoki uchta multiple-choice savoldan iborat diagnostika yordamida talaba tushunchalar darajasini tekshiradi; ularning natijalari o‘qituvchiga darsni moslashtirish va zaif jihatlarni mustahkamlash bo‘yicha mikro-feedback berishda xizmat qiladi. Summativ testlar esa modul yoki bob yakunida, KO‘P TANLOV (multiple-choice), MA‘HUD JAVOB (short answer) va SITUATION vaziyatlarda (case-based) yechim topish savollari yordamida o‘tkazilib, o‘quv bosqichlari bo‘yicha aniq baho taqdim etadi.

Test savollarini yaratishda murakkablik darajasini bosqichma-bosqich oshirish zarur:

- Bilish va tushunish bosqichi uchun tanlovli savollar (masalan, “Bozor tengligi nimani anglatadi?”);
- Qo‘llash bosqichi uchun kichik hisob-kitob yoki grafik tahlil (masalan, “IS-LM modelida foiz stavkasi oshganda natija qanday o‘zgaradi?”);
- Tahlil bosqichi uchun situatsion test (masalan, “Alohida sektor uchun subsidiya kiritilganda iste‘mol va narxlarga qanday ta‘sir ko‘rsatadi?”).

O'zbekiston universitetlarida Moodle va Canvas platformalarida avtomatlashtirilgan test modullari ommalashmoqda. Bu yerda talaba onlayn testni tugatgach, darhol natijani ko'rib, noto'g'ri javoblar bo'yicha tushuntirish oladi. Learning analytics vositalari yordamida qatnashuv chastotasi, testni qayta topshirish soni va umumiy muvaffaqiyat darajasi bo'yicha hisobotlar tuzilib, o'qituvchiga maqsadli qo'shimcha dars yoki resurslar tayyorlashga imkon beradi. Diagnostika jarayonida **adaptiv test** yondashuvi ham tatbiq etilmoqda: talaba har bir savolga to'g'ri javob bergan sari murakkablik darajasi oshadi, noto'g'ri javob berganda esa mavzu bo'yicha mustahkamlovchi savol – qo'shimcha izoh bilan – ko'rsatiladi. Bu usul talabaning kuchli va zaif tomonlarini aniq aniqlash, shaxsiy o'quv yo'nalishini moslashtirish hamda o'rganish samaradorligini maksimal darajada oshirishga xizmat qiladi.

Test turi	Bosqich	Savol turi	Maqsad	Platforma
Formativ	Dars davomida	Short answer, 3–5 ta multiple-choice	Talabaning hozirgi tushunchalar darajasini aniqlash va darhol mikro-feedback berish	Moodle/Canvas, sinf ichida
Summativ	Modul/bob yakunida	Multiple-choice, short answer, case-based situatsion test	O'quv bosqichlari bo'yicha nazariy va tahliliy bilimlarni yakuniy baholash	Moodle/Canvas
Adaptiv	Test davomida	Murakkabligi o'zgaruvchi multiple-choice va short answer	Talabaning mustahkam va zaif tomonlarini aniq aniqlash, shaxsiy yo'nalishni moslashtirish	LMS adaptiv modullari
Diagnostika	Dars boshida	Quick quiz (3–5 savol)	Muammo nuqtalarini erta aniqlash va darsni moslashtirish	Sinf ichida yoki onlayn
Situatsion	Formativ/Summativ	Case-based savollar	Real-hayot sharoitida tahlil va yechim ishlab chiqish ko'nikmalarini sinash	Moodle/Canvas

3. Esse yozish usullari

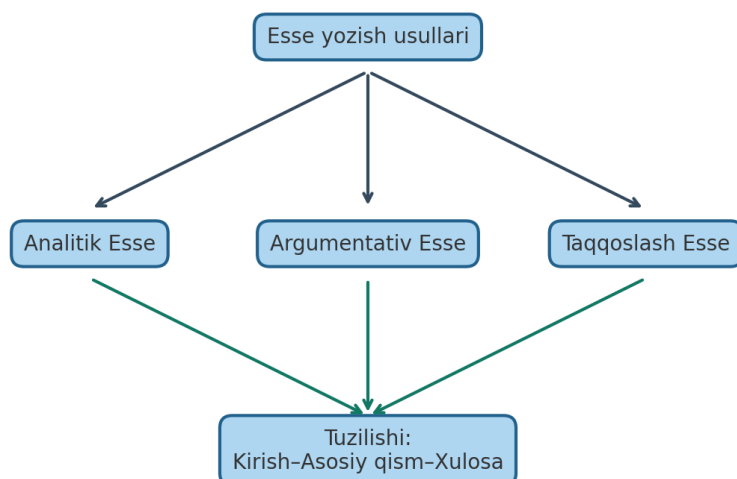
Analitik, argumentativ va taqqoslash esse turlari iqtisodiyotni o'rganishda talabaning mantiqiy fikrlash va mustaqil izlanish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim vosita hisoblanadi. Analitik esse mavzuni chuqur tahlil qilishga yo'naltiriladi: talabalar berilgan iqtisodiy masala yoki nazariy modelni bosqichma-bosqich o'rganib, statistik ma'lumotlar, grafiklar va empirik tadqiqotlar asosida yechimni aniqlaydi. Misol uchun, "IS-LM modeli orqali fiskal siyosatning makroekonomik ta'sirini tahlil qilish" mavzusida yoziladigan analitik esse avvalo modelning nazariy asoslarini bayon qiladi, keyin real ma'lumotlardan foydalangan holda model parametrlarini hisoblab ko'radi va oxirida olingan natijalarni vertikal va gorizontaal tenglamalar yordamida talqin etadi. Argumentativ esse esa talaba oldiga ikki qarama-qarshi nuqtai nazar qo'yadi: masalan, "davlat subsidiyalari KOK rivojini rag'batlantiradimi yoki bozor samaradorligini pasaytiradimi?" degan savol atrofida ijobiy va salbiy argumentlarni keltirishni talab qiladi. Dastlab o'quvchi muammoning mohiyatini aniqlab, keyin har bir pozitsiya uchun nazariy manbalar va real hayot misollarini keltiradi, shuningdek, dunyo amaliyotidan (OECD, Jahon banki hisobotlari) olingan statistik ko'rsatkichlar yordamida fikrlarini mustahkamlaydi. Yakunda student o'z argumentlarini solishtirib, dalillarga tayangan holda qarama-qarshi nuqtai nazarlar orasidan mos keladigan yondashuvni tanlab, aniq tavsiyalar ishlab chiqadi. Taqqoslash esse talaba oldiga ikki yoki bir nechta iqtisodiy siyosat, model yoki sektorni parallel tarzda solishtirish vazifasini qo'yadi. Masalan, "O'zbekiston va Qozog'istonda kichik biznesni rag'batlantirish mexanizmlarini solishtirish" mavzusida talabalar avvalo har bir mamlakatdagi subsidiya, kredit kafolatlari va soliq imtiyozlarining tavsifini beradi, so'ng ularni makroko'rsatkichlar (o'sish sur'ati, bandlik darajasi) bo'yicha taqqoslaydi va oxirida bir davlatning tajribasidan boshqasiga tatbiq etish imkoniyatlarini tahlil qiladi. Har bir esse uchta asosiy bo'limga ega: kirishda mavzu dolzarbligi, muammo bayoni va asosiy savollar ro'yxati keltiriladi; asosiy qismda har bir paragraf bitta g'oya yoki argumentni dalillar bilan mustahkamlaydi; xulosada esa tahlil natijalari, yechim yo'llari va kelgusidagi izlanish savollari ko'rsatib o'tiladi. Esse baholash mezonlari — kontent to'liqligi, argumentlar mantiqliligi, manbalarni to'g'ri iqtibos qilish, akademik uslub va strukturaning aniq saqlanishi — talabaning ilmiy yozish salohiyatini baholashda asosiy ko'rsatkich bo'lib xizmat qiladi. Integratsiyalashgan yondashuv sifatida, analitik mashqlar va diagnostika testlari bilan esse yozishni birlashtirish hamda peer-review va self-assessment usullarini qo'llash o'quv kompetensiyalarini yanada mukammallashtiradi.

Esse yozish metodlarini yanada samarali qilish uchun avvalo talabalarni ilmiy yozish ko'nikmalari bilan tanishtirish zarur. Bunga ingliz va o'zbek tilida akademik uslub, manbalarni to'g'ri iqtibos qilish (APA, MLA yoki boshqa format) hamda plagiatni oldini olish tamoyillari kiritiladi. Talabalar dastlab kichik yozuv mashqlari (micro-essays) orqali fikrlarini 200–300 so'zda ifodalay o'rganadi, so'ng esa to'liq esse yozish bo'yicha bir nechta bosqichli choralar (outline tuzish, draft tayyorlash, sinov-feedback, yakuniy tahrir) orqali kelajakda mustaqil ilmiy ish boshlashga tayyorlanadi. Yozma ish sifatini oshirish uchun rubrika asosida baholash joriy etiladi: har bir bo'lim (kirish, tahlil, xulosa) va mezon (kontent, mantiq, uslub, manbalar ishlatilishi, struktura) uchun alohida ball ajratilib, talaba aniq kuchli va takomillashtirish lozim bo'lgan joylarni ko'radi. Masalan, "Argument mantiqliligi" bo'limida talaba o'z argumentini nazariy manbalar va amaliy misollar bilan qanchalik bog'lab bera olgani baholanadi; "Manbalarni ishlatish" mezonida esa belgilangan formatda qancha ilmiy manba qo'llangani va ularni qanday integratsiya qilgani tahlil qilinadi. Yangi avlod LMS platformalari (Moodle, Canvas) va Google Classroom'da esse topshiriqlari uchun qaror berish daraxti (decision tree) va shaffof sharh vositalari mavjud. Talaba ishini onlayn yuklagach, o'qituvchi avtomatlashtirilgan rubrikaga asoslangan qisqa sharh, talabalar esa o'zaro peer-feedback taqdim etadi. Bu usul eseeni bir martalik vazifa emas, balki rivojlanish jarayoni sifatida ko'rib, har bir bosqichda tashqi fikr yordamida takomillashtirish imkonini yaratadi. Muhokama-seminar va laboratoriya mashg'ulotlarida yozma fikrni rivojlantirish uchun reflektiv esse ham qo'llanadi: talabadan dars yoki loyiha jarayonida duch kelgan muammo va unga yechim topish yo'llarini tasvirlab berishi so'raladi. Bu usul talabaning o'z-o'zini baholash va metakognitiv refleksiyasini chuqurlashtiradi hamda kelajakdagi ilmiy va amaliy ishlar uchun muhim tajriba manbai bo'lib xizmat qiladi.

Esse yozish usullari va tuzilishi

4. Integratsiya va multimodal yondashuv

Masala–mashqlar, testlar va esse yozishni alohida emasku, bir-birini to‘ldiruvchi komponentlar sifatida qarash o‘quv kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi. Masalalarni test bosqichlariga kiritib, ularning yechim bosqichlari uchun qisqa esse vazifalari belgilash — masalan, “ushbu yechim bo‘yicha 150–200 so‘zli izoh yozing” — orqali talabaga muammoni chuqurlikda tahlil qilib, o‘z pozitsiyasini qisqa yozma shaklda ifodalash imkonini yaratadi. Shuningdek, essen haqiqiy ma’lumotlar (grafiklar, jadvallar) ustida tahlillashni talab etuvchi bo‘limlarga ajratish mashq va esse o‘rtasida uzviy bog‘liqlikni ta’minlaydi. Multimodal integratsiya doirasida guruh ishlari ham muhim o‘rin egallaydi: talabalar kichik jamoa bo‘lib, birgalikda masala modelini yechib, test natijalarini muhokama qiladi va yakunda qisqa taqdimot yoki poster (infografika) ko‘rinishida natijalarni sinfga namoyish etadi. Bunday yondashuv verbal (og‘zaki muhokama), yozma (esse), vizual (infografika, diagramma) va raqamli (simulyator, LMS test) kanallarni uyg‘unlashtirib, turli o‘rganish tajribalarini boyitadi. Self-assessment va peer-assessment metodlari integratsiyani mustahkamlaydi: talabalar o‘z mashqlarini va esse loyihalarini bir-birining qarorlariga norasmiy baho berib, “3 yulduz va 1 taklif” kabi formatda konstruktiv mulohaza almashadi. O‘qituvchi esa LMS’dagi analytics hisobotlari orqali individual va guruh bo‘yicha zaif nuqtalarni aniqlab, maqsadli kichik guruh darslari yoki qo‘shimcha resurslar bilan to‘ldirishga yo‘naltiradi. Bunday multimodal yondashuv talabaning yuqori

darajadagi metakognitiv va kommunikativ ko'nikmalarini bir vaqtda rivojlantiradi hamda iqtisodiy tahlil va muloqot salohiyatini oshiradi.

Xulosa

Masala va mashqlar, testlar hamda esse yozish usullarini uyg'un qo'llash iqtisodiy fanlarni o'rganishda talabaning nazariy bilimlari bilan birga yuqori darajadagi tahliliy, mantiqiy va metakognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Problem-based learning metodi doirasida tuzilgan masalalar talabaning muammoni aniqlash, mos nazariy modelni tanlash, hisob-kitob va grafik tahlil bosqichlarini bosqichma-bosqich bajarish orqali o'z-o'zini boshqarish va refleksiya ko'nikmalarini oshiradi. Formativ va summativ testlar esa talabaning o'rganish bosqichlarini aniq baholab, zaif tomonlarni erta aniqlash va mikro-feedback berish imkonini yaratadi. Esse yozish metodlari talabaning chuqur tahlil, argumentatsiya va umumlashtirish ko'nikmalarini mustahkamlaydi. Analitik, argumentativ va taqqoslash esse turlari orqali talabalar kompleks iqtisodiy masalalarni dalil-asoslash, turli nuqtai nazarlarni solishtirish hamda o'z pozitsiyasini aniq bayon etish bilan shug'ullanadi. Rubrikaga asoslangan baholash va LMS'dagi peer-review self-assessment vositalari orqali yozma ishlar rivojlanish jarayoni sifatida doimiy takomillashtiriladi. Masala-mashqlar, test va esse yozishni multimodal va integratsiyalashgan formatda — guruh ishlari, infografika, simulyator mashg'ulotlari va learning analytics tahlillari bilan birlashtirish — o'quv kompetensiyalarini kompleks rivojlantiradi: tanqidiy fikrlash, muammoli yechim ishlab chiqish, mustaqil tadqiqot va samarali muloqot. Bu yondashuv nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlaydi, balki talabaning real-hayot sharoitida iqtisodiy tahlil va strategik qaror qabul qilish salohiyatini oshiradi. Shu bois, zamonaviy iqtisodiy ta'limda ushbu metodlarni tizimli joriy etish — akademik va amaliy ko'nikmalarni bir vaqtda rivojlantirish, o'qitish sifatini akkumulyativ ravishda yaxshilash hamda talabalarni bozor va ijtimoiy-iqtisodiy muhitga muvaffaqiyatli tayyorlash uchun muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Barrows, H. S. (1986). A taxonomy of problem-based learning methods. *Medical Education*, 20(6), 481–486.
2. Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals*. David McKay.
3. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Longman.
4. Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University* (4th ed.). McGraw-Hill Education.
5. Nicol, D. J., & Macfarlane-Dick, D. (2006). Formative assessment and self-regulated learning: A model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*, 31(2), 199–218.